

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 27/1998 vp

Hallituksen esitys laeiksi väestötietolain ja rekisterihallintolain 2 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä marraskuuta 1998 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi väestötietolain ja rekisterihallintolain 2 §:n muuttamisesta (HE 192/1998 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Pekka Kilpi ja ylitarkastaja Terhi Lehtonen, sisäasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Varpu-Leena Aalto, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Kaarlo Korvola, valtiovarainministeriö
- hallitussihteeri Jari Perko, liikenneministeriö

- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
- ylitarkastaja Markku Mertala, Verohallitus
- rikostarkastaja Tiina Nevanperä, keskusrikospoliisi
- lakimies Tapio Aaltonen, Väestörekisterikeskus
- lakimies Reijo Hyvönen, Kansaneläkelaitos
- henkikirjoittaja Lauri Haikarainen, Helsingin maistraatti
- lakimies Leena Linnainmaa, Suomen Pankkiyhdistys
- henkikirjoittaja Jorma Viljanen, Poliisi-, ulosotto-, syyttävä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- johtaja Pekka Jelekäinen, Sonera Oy.

Lisäksi Telehallintokeskus on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väestötietolakia siten, että siinä otettaisiin huomioon julkisuuslainsäädännön ja henkilörekisterilainsäädännön uudistukset. Väestötietolakiin ehdotetaan tehtäviksi näistä uudistuksista aiheutuvat välttämättömät muutokset. Viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevaa lakia sovellettaisiin toissijaisesti väestötietojärjestelmään tapauksissa, joissa väestötietolaissa ei ole erityissäännöksiä oikeudesta saada tietoja väestötietojärjestelmästä ja tietojen luovuttamisesta. Hen-

kilötunnuksen luovuttamisesta säädettäisiin lain tasolla. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että luovutettaessa viranomaiselle osoite, jonka luovutusta henkilön terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvan uhan vuoksi koskee rajoitus, myös tieto luovutusrajoituksesta ilmoitettaisiin tietojen saajalle ja väestötietojärjestelmään merkitty luovutusrajoitus sitoisi pääsääntöisesti myös osoitteesta tiedon saanutta viranomaista.

Väestötietolakiin ehdotetaan lisättäväksi maininta postiosoitteen merkitsemisestä väestötie-

tojärjestelmään. Tarkoituksena on, että rekisterihallinnon viranomaiset ja Suomen Posti Oy keräävät yhteistyössä tiedot osoitteenmuutoksista väestötietojärjestelmään ja osoitetietojärjestelmään.

Väestötietojärjestelmään ehdotetaan lisättäväksi henkilön asiointikieltä koskeva tieto. Nykyisin väestötietojärjestelmään merkitään vain henkilön äidinkieli. Henkilö, jonka äidinkieli ei ole suomi eikä ruotsi, voisi ilmoittaa väestötietojärjestelmään äidinkielitiedon lisäksi asiointikielekseen suomen tai ruotsin.

Rekisterihallintolakiin ehdotetaan lisättäväksi maininta Väestörekisterikeskukselle annetta-

vasta uudesta tehtävästä valtionhallinnon sähköisen henkilökortin ja sähköisen asioinnin varmennepalveluita hoitavana viranomaisena. Väestötietolakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset valtionhallinnon sähköisen asioinnin varmennepalveluista ja valtionhallinnon varmennetussa sähköisessä asiointissa tarvittavan sähköisen asiointitunnuksen tallettamisesta väestötietojärjestelmään.

Lisäksi väestötietolakiin ehdotetaan tehtäviksi eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin viranomaisten toiminnan julkisuutta koskeva laki.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluissa mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana sekä 1. lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä esitetyin kannanotoin ja ehdotetuin muutoksin.

Valiokunta toteaa, että sähköistä asiointia julkisessa hallinnossa kehitettäessä on ensiarvoisen tärkeätä turvata toisaalta asioinnin kaikinpuolinen luotettavuus ja toisaalta menettelyn yksinkertaisuus ja helppous sekä asiakkaiden että julkisen hallinnon kannalta. Valiokunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että mahdollisuuksien mukaan kaikissa valtion viranomaisissa ja toiminnoissa voidaan käyttää yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia ja että sama kortti on mahdollisimman pitkälle käytettävissä myös kuntahallinnossa. Valiokunta ehdottaa mainitun sisältöisen lausuman hyväksymistä.

Yksityiskohtaiset perustelut

6 a §. Tietojen säilyttäminen (uusi). Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että väestötietolakiin samoin kun nyt esillä olevaan lakiehdotuk-

seen väestötietolain muuttamisesta ei sisälly säännöksiä väestötietojärjestelmään talletettujen henkilötietojen säilytysajoista. Hallitusmuodon 8 § edellyttää, että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on todennut, että muun ohella rekisterissä olevien henkilötietojen säilytysaika kuuluu hallitusmuodon 8 §:ssä säädetyn lailla säätämisen vaatimuksen piiriin (PeVL 14/1998 vp).

Väestötietojärjestelmä on koko yhteiskunnan tärkeimpiä perusrekistereitä. Väestötietojärjestelmän henkilötietoja käytetään muun muassa tuomioistuinmenettelyssä, hallinnollisessa päätöksenteossa, historiallisessa ja tieteellisessä tutkimuksessa, tilastojen laatimisessa, asiakasrekisterien ajantasalla pidossa, mielipide- ja markkinatutkimuksissa, suoramarkkinoinnissa ja muussa osoitepalvelussa. Yksityisen kansalaisen kannalta tärkeitä käyttötarkoituksia ovat henkilö- ja perheoikeudellisten suhteiden selvittäminen. Esimerkiksi historiallisessa tutkimuksessa ja vainajan perillisten selvittämisessä tarvitaan jatkuvasti vanhoja tietoja. Tietojen käyttötarkoitukset huomioon ottaen väestötietojärjestelmän henkilötiedot ovat luonteeltaan pysyvästi säilytettäviä tietoja. Tämän vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että väestötietolakiin lisätään uusi 6 a §, jossa säädetään, että väestötieto-

järjestelmän henkilötiedot säilytetään pysyvästi, jollei lailla erikseen toisin säädetä.

22 §. *Varmenteen ja asiointitunnuksen käsittely.* Valiokunta katsoo, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset on tarpeen saada voimaan varsin pian, jotta hallituksen esitykseen sisältyvät uudistushankkeet voivat edetä asianmukaisella tavalla. Valiokunnassa samanaikaisesti käsiteltävänä oleva lakiehdotus viranomaisten toiminnan julkisuudesta (HE 30/1998 vp) puolestaan edellyttää ennen voimaantuloaan riittävää tiedottamista ja koulutusta. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi käsiteltävänä olevan 1. lakiehdotuksen 22 §:n muuttamista siten, ettei mainitussa pykälässä viitata suoraan nimeltä säädettävänä olevaan lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta.

Lakiehdotus voi siten säädettävään henkilötietolakiin (HE 96/1998 vp; HaVM 26/1998 vp)

liittyvän viittauksen johdosta tulla voimaan aikaisintaan samanaikaisesti sanotun lain kanssa.

27 §. *Tietojen muu luovuttaminen.* Valiokunta ehdottaa edellä 22 §:n perusteluihin viitaten vastaavaa muutosta 27 §:n 3 momenttiin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana, ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus), sekä

että hyväksytään lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotus

1.

Laki

väestötietolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun väestötietolain (507/1993) 1 §, 4 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohta, 24 §, 25 §:n 2—5 momentti sekä 27—33 ja 34 §, sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 25 §:n 4 ja 5 momentti laissa 202/1994, 27 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja 34 § laissa 615/1998, sekä *lisätään* lakiin *uusi 6 a § ja laista* mainitulla lailla 202/1994 kumotun 5 luvun tilalle uusi 5 luku, seuraavasti:

1 ja 4 §
(Kuten HE)

6 a § (Uusi)

Tietojen säilyttäminen

Väestötietojärjestelmän henkilötiedot säilytetään pysyvästi, jollei lailla erikseen toisin säädetä.

5 luku

Varmennetun sähköisen asioinnin palvelut

19—21 §
(Kuten HE)

22 §

Varmenteen ja asiointitunnuksen käsittely

Valtionhallinnon varmennetussa sähköisessä asiointinnissa käytettävät varmenteet ja sähköiset asiointitunnukset talletetaan rekisteriin (*julkisen hakemisto*). Julkisesta hakemistosta jokaisella on oikeus saada tietoja sen mukaan kuin *oikeudesta saada tietoja viranomaisten julkisista asiakirjoista erikseen laissa säädetään*.

24 ja 25 §
(Kuten HE)

27 §

Tietojen muu luovuttaminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)
Asianosaisen oikeudesta saada tieto väestötietojärjestelmästä sekä väestötietojärjestelmän tietojen yhdistämisestä toisen tietojärjestelmän tietoihin tietoaineiston tuottamiseksi ja luovuttamiseksi on voimassa, mitä viranomaisten *asiakirjojen julkisuudesta erikseen laissa säädetään*.

28—34 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että mahdollisuuksien mukaan kaikissa valtion viranomaisissa ja toiminnoissa voidaan käyttää yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia ja että sama kortti on mahdollisimman pitkälle käytettävissä myös kuntahallinnossa.

Helsingissä 29 päivänä tammikuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Kaarina Dromberg /kok
jäs. Ulla Juurola /sd
Reijo Kallio /sd
Toimi Kankaanniemi /skl
Juha Karpio /kok
Valto Koski /sd
Osmo Kurola /kok

Pehr Löfv /r
Jukka Mikkola /sd
Tuija Pohjola /sd
Iivo Polvi /vas
Veijo Puhjo /va-r
Erkki Pulliainen /vihr
Aulis Ranta-Muotio /kesk.